

Les fàbriques tèxtils, o 'maquiles', com la de la imatge, són per tota la frontera amb els EUA. Són una mostra dels canvis en l'economia mexicana, sustentades en les condicions precàries d'una majoria de la població.

Tothom tem el bram del dinosaure

L'economia mexicana es recupera de la crisi del 1994 amb receptes ortodoxes, inspirades en el liberalisme més pur, que repercuteixen en les economies de la resta dels països centre i sud-americans, a l'hora que aprofundeixen les desigualtats socials.

El 1982, les autoritats electorals mexicanes van proclamar guanyador el candidat oficial Miguel de Lamadrid, que substituïa José López Portillo. A Mèxic, des que s'elegeix el president fins que finalment pren possessió passen sis mesos i va ser en aquest període que el president sortint va decidir suspendre el pagament del deute extern del seu país i va donar pas a la crisi del deute a tota Amèrica Llatina.

El 1994, les autoritats electorals mexicanes van proclamar guanyador el candidat oficialista Ernesto Zedillo, que substituïa Carlos Salinas de Gortari. Pocs dies abans de deixar la presidència, Salinas va decidir una dràstica devaluació del peso i es va originar una crisi financera que va ser batejada amb el malnom d'"efecte Tequila".

El període de traspàs de poders entre president sortint i president

electe sembla, doncs, el moment elegit per prendre aquelles decisions que durant el mandat no s'ha tingut el coratge polític de portar a terme. La influència política i el pes econòmic de Mèxic a Amèrica Llatina fan que les decisions que es prenen a la segona economia llatinoamericana siguin imitades o tinguin efecte de ressò ampliat a tota l'àrea. Si sovint es compara la imatge del PRI mexicà a la d'un dinosaure, no hi ha

dubte que tothom tem el bram de l'animal quan està en plena metamorfosi.

L'elecció d'enguany afegeix la possibilitat més real que mai d'un triomf electoral de l'oposició, del conservador PAN aquesta vegada. Què poden decidir els administradors de la cosa pública mexicana en els pròxims sis mesos en cas de produir-se una victòria de Vicente Fox? No ho sabem, és incert i per això la cotització del peso mexicà va caure un 3,7% en la primera setmana del mes de juny. Des del 1994, la moneda mexicana flota lliurement i des de llavors gairebé tots els països llatinoamericans s'han sumat a la lliure flotació. Mèxic, un cop més, va servir d'exemple i avui només Argentina s'aferra a la paritat amb el dòlar, i ho paga amb recessió. La recepta del tipus de canvi fix serveix per dominar la inflació i superar la crisi —com ara intenta fer l'Equador— però més enllà es torna contraproductiu. L'últim premi Nobel d'economia, Robert Mundell, ho va teoritzar per al seu país (Canadà) als anys seixanta, quan tot el món occidental funcionava amb tipus fix. Canadà compartia frontera amb el gegant nord-americà i els capitals fluïen i reflúen en grans quantitats, cosa que feia insostenible el canvi fix. Ara aquest fenomen del moviment de capitals s'ha universalitzat i els tipus fixos han estat abandonats majoritàriament.

El tipus de canvi variable és l'aportació mexicana a la reforma de la recepta de l'ajustament econòmic llatinoamericà coneguda com "consens de Washington", que apliquen avui la majoria dels països de l'àrea i que, de fet, és l'expressió més acabada d'allò que s'ha anomenat pensament únic: disciplina en les finances públiques, desregulació econòmica agressiva, privatització de les empreses públiques i obertura a la inversió exterior.

Ortodòxia econòmica i desigualtat social. El balanç mexicà en l'aplicació d'aquesta recepta és força correcte, cosa que no treu que hi hagi un preu

social a les polítiques liberalitzadores. La cara amable d'aquest balanç l'encapçala el creixement mitjà dels últims cinc anys, que ha estat del 3,7% anual, i això a pesar de la caiguda del PIB, que ha estat superior al 6% el 1995 com a conseqüència de la devaluació del peso i de la retirada de capitals. La inflació va acabar l'any passat en l'11% i s'espera que quedi en un sol dígit en aquest exercici.

La política privatitzadora ha fet un tomb en un país que havia convertit l'empresa pública en un dels seus signes d'identitat. De les 1.200 empreses públiques que hi havia a començament de la dècada dels 90, avui només en queden 200. Aquestes ofereixen serveis i béns que encara figuren a la Constitució mexicana com una obligació de l'estat. El paradigma d'aquesta situació és l'explotació del petroli, que està en mans del gegant Pemex des que a mitjan segle el llegendari president Lázaro Cárdenas va nacionalitzar la indústria petrolera, decisió que va marcar una de les grans fites del nacionalisme mexicà.

Però la protecció constitucional del caràcter públic de determinades activitats econòmiques és un dogma creixentment atacat en el Mèxic d'avui. El president sortint, Ernesto Zedillo, va promoure la modificació dels articles 27 i 28 de la Constitució per llançar la privatització de la generació d'electricitat. No ho ha aconseguit per l'oposició del Congrés mexicà, en una mostra evi-

dent de les diferències sobre política econòmica que hi ha dins del mateix PRI.

Sí que han tingut èxit altres iniciatives de gran profunditat, com ara la privatització del sistema de pensions. Escaldats per l'experiència de la retirada de capitals estrangers amb motiu de la devaluació, els governants de Mèxic van decidir seguir les passes dels de Xile en la transformació del sistema de repartiment cap a un sistema individual. Es tracta d'estimular l'estalvi intern i de generar un capital que es dediqui a la inversió en el propi país. D'aquesta manera, les cotitzacions dels treballadors no passen a una gran caixa redistribuïdora que paga les pensions dels actuals jubilats, sinó que van a parar a fons individualitzats.

Les receptes de l'ortodòxia econòmica han aconseguit fer sortir del forat de la recessió l'economia mexicana, però no li han donat encara la velocitat necessària per reduir significativament la pobresa. Mèxic és, en efecte, un país que manté una gran desigualtat social: un bon nombre de milionaris mexicans es troben en la llista Fortune de les persones més riques del món alhora que 50 milions d'habitants dels més de 90 que té el país són considerats pobres. Segons la Comissió Econòmica

Un exemple de la transformació de l'economia mexicana és, per exemple, la presència de la Volkswagen. La firma alemanya produeix exclusivament a Mèxic, per a tot el món, el nou model dels clàssics Escarbats.

per Amèrica Llatina de les Nacions Unides, el ritme de creixement econòmic necessari per fer arribar la millora a les classes desfavorides és del 6% anual, mentre que la mitjana de Mèxic no ha arribat al 4% en els últims anys.

Mèxic i la Unió Europea. Sens dubte una de les maneres d'accentuar el creixement és venent a l'exterior i en aquest terreny Mèxic ha fet grans canvis en l'última dècada. Si a començament dels 90 el petroli representava una tercera part de les exportacions del país, avui dia aquesta proporció es queda a la ratlla del 10%. A hores d'ara el principal producte d'exportació de Mèxic són els automòbils, amb més del 17% del total.

Grans marques automobilístiques nord-americanes han aprofitat el Tractat de Lliure Comerç d'Amèrica del Nord (TLC) per produir amb mà d'obra barata a l'altre costat de la ratlla i exportar des d'allà al mercat dels Estats Units i de tot el món. De fet, Chrysler produeix a Mèxic el nou PTCruiser, un model d'automòbil amb un disseny que recorda els anys 50, que ja és un èxit de vendes als Estats Units i que es comença a comercialitzar aquest estiu a l'estat espanyol. Un altre automòbil innovador en el seu classicisme és el nou escarbat de Volkswagen, que es produeix exclusivament a Mèxic i del qual se'n fan 300.000 unitats cada any per tot el món.

Els automòbils mexicans pagaven fins ara un 10% d'aranzel en entrar al mercat europeu, però a partir de l'1 de juliol aquest impost es reduirà al 3% i desapareixerà totalment el 2003. Això serà conseqüència de l'entrada en vigor del TLC de Mèxic amb la Unió Europea.

Aquest acord va sorgir com una necessitat per les dues bandes després que el TLC amb els Estats

Units i el Canadà provoqués una forta desviació del comerç en perjudici dels intercanvis amb Europa: en cinc anys la participació europea en el comerç exterior mexicà es va reduir en un 40%.

La signatura del tractat pot revertir aquesta tendència, però, a més, significa el primer fruit del nou acostament europeu a Amèrica Llatina, que fins ara ha patit

a Mèxic no pagaran cap aranzel per a entrar al mercat europeu i la polpa de taronja per fer-ne suc entrarà fins un màxim de 30.000 tones l'any.

Però també hi ha qui en treu beneficis. És el cas de les inversions espanyoles en el sector financer, que a Mèxic s'han de fer a través d'un país o regió amb qui se sostingui Tractat de Lliure Comerç.

Això feia que el BBVA o el BSCH haguessin d'operar fins ara a través de filials seves als Estats Units per poder invertir a Mèxic.

Els dos grans de la banca espanyola han traslladat la seva particular cursa a territori mexicà i a hores d'ara controlen més de la meitat del mercat financer del país. BBVA s'ha fet amb el grup Bancomer, que fins ara era el segon de Mèxic, i el vol fusionar amb la seva filial allà. El BSCH ha comprat Serfín, un banc que ocupava la quarta posició en la llista d'entitats.

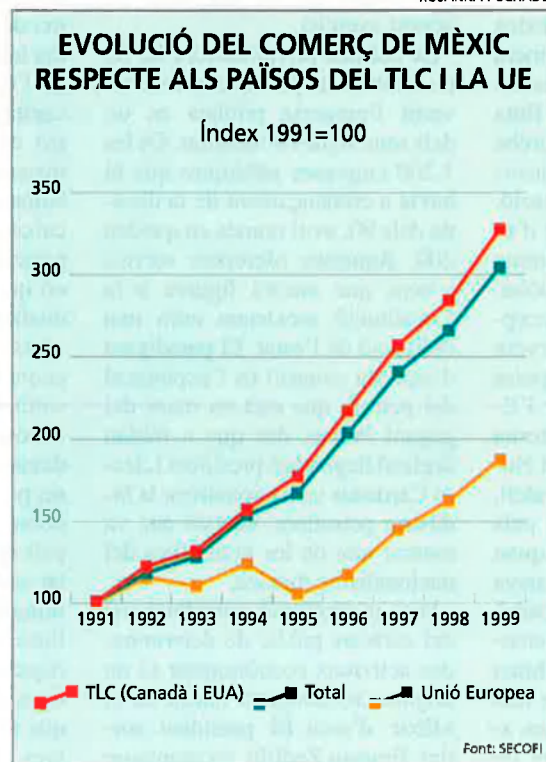
El predomini espanyol en el sector financer mexicà contrasta obertament amb el paper insignificant dels intercanvis comercials entre els dos països. Per Mèxic, el comerç amb Espanya representa

el 0,9% del total i per a Espanya és el 0,8% dels seus intercanvis. Cal relativitzar un tant aquestes dades perquè, per exemple, les exportacions d'escarbats de Volkswagen fets a Mèxic es fan formalment a Alemanya, però es distribueixen per tot Europa. Sigui com sigui, les xifres del comerç contrasten amb les de la inversió. L'ambaixador mexicà davant la Unió Europea, Jaime Zabłudovski, deia a Barcelona fa uns dies que aquest fet no ha de provocar cap problema, més aviat estimularà el creixement del comerç entre les dues parts mercès al paper que poden tenir-hi els bancs espanyols.

Gil Toll

Centre d'Estudis d'Amèrica Llatina a Catalunya

ROSANNA PUCHADES

d'esquizofrènia entre un discurs polític compromès a negociar tractats de lliure comerç i una praxi immobiliària. L'exemple més clar és el del Mercosur, amb qui es va decidir liberalitzar el comerç ja el 1994, però amb el qual la Unió Europea no va decidir iniciar les negociacions fins l'any passat.

L'explicació d'aquesta esquizofrènia és el capítol agrícola, molt important en les exportacions d'Argentina i Brasil, però més lleuger en el cas mexicà. Vet aquí per què el tractat amb Mèxic ha passat al davant.

Precisament el capítol agrícola del tractat amb Mèxic conté importants clàusules per als productors valencians de cítrics. A partir del juliol, les llimones produïdes